

foto Tijs Tinbergen

Jaap Mulder *“Ik wil het beeld van de vos richting werkelijkheid bijstellen”*

Jaap Mulder, eigenaar van Bureau Mulder-natuurlijk, doet onderzoek aan verschillende zoogdieren, maar er is één dier dat in zijn leven centraal staat: de vos. Een beest met een negatief imago. De documentaire uit 2009 waarin Mulder de hoofdrol speelde, heette dan ook niet voor niets Rotvos. De film kreeg een Gouden Kalf en kwam in 2010 op televisie. Dit voorjaar staat de vos, mede dankzij Mulder, in een heel ander daglicht. Nederland leeft massaal mee met een vossenmoeder in de Oostvaardersplassen die voor de webcam haar jongen wierp.

— Koen Moons (redactie)

> “VROEGER BIJ DE JEUGDBOND voor Natuurstudie is mijn interesse voor zoogdieren al ontwikkeld”, antwoord Mulder op de vraag hoe zijn fascinatie voor de vos is ontstaan. “Ik vond het spannende dieren, waar je vaak ’s nachts voor op pad moet. In mijn studententijd deed ik onderzoek naar konijnen in het Noord-Hollands Duinreservaat. De vos was daar toen net in opkomst. Nadat ik was afgestudeerd, ben ik zelf een vossenkeutelonderzoek begonnen in het duinreservaat. Na een paar maanden kon ik in dienst komen en uiteindelijk is dat een vossenonderzoek van vijf jaar geworden. Zo ben ik met de vos begonnen.”

In de duinen van Noord-Holland werd Mulder snel geconfronteerd met de negatieve houding ten opzichte van de vos bij veel mensen. “Er was daar een ecosysteem ontwikkeld in

“Ik krijg respect van zowel natuurbeheerders als jagers”

afwezigheid van grote roofdieren. Een opvallend aspect waren de grote meeuwenkolonies in de duinen, daar gingen veel excursies naar toe. Door de komst van de vos verdwenen de kolonies al snel. Sommigen vonden dat erg jammer. Maar als ecooloog zag ik iets heel natuurlijks gebeuren. Zulke koloniebroeders kunnen ook niet broeden in de nabijheid van landroofdieren. Die horen te broeden op eilanden, rotshellingen of in uitgestrekte moerassen. Dat het hier wel kon, had er alleen maar mee te maken dat de vos honderden jaren daarvoor was uitgeroeid.”

Korenwolf

Wanneer geliefde dieren door vossen worden opgegeten, wordt al snel naar het geweer gegrepen. Juist die bestrijding van de vos, of liever het beheer, is belangrijk onderdeel van Mulders werk geworden. Zo ook in het hamsterreservaat in Limburg. Het verhaal van de korenwolf is wel erg zwart-wit in de pers gekomen, alsof elke hamster opgegeten werd door de vos. Wel bleek al snel dat de hamsters die in gevangenschap waren gefokt waren, een makkelijke prooi waren voor roofdieren, overigens niet alleen de vos, ook roofvogels en uilen. Er was maar één predator die wettelijk gezien aangepakt kon worden en dat was de vos. Het werd een experiment om te kijken hoe je vossenbeheer zo kunt doen dat je in voorjaar en zomer minder last hebt van predatie. Uit het hamsteronderzoek zelf bleek al dat predatie alleen een probleem was bij de naïeve hamsters die in gevangenschap waren opgegroeid. Bij jongen die in het veld waren opgegroeid, was de predatie veel minder, dus dan was jacht op de vos niet meer nodig. Dat hoeft dus maar een of twee jaar na het uitzetten te gebeuren, daarna slaat de populatie aan.” De bevindingen van Mulders onderzoek naar de vos pleitten ook al niet voor een grootschalige jacht op de vos. “Wat jagers doen is meer oogsten dan beheren. De jacht in het hamsterreservaat bleek vóór mijn adviezen helemaal niet effectief te zijn. Jagers, die zich graag natuurbeheerders noemen, willen meestal gewoon veel schieten. Dat geldt voor jacht op hazen, maar ook op vossen, dat zit tussen hun oren. In de herfst is dat makkelijk, dan komen de vossen die rondzwerven zo langslopen en dan schieten ze er tientallen in een paar weken en hebben ze het idee dat ze veel gedaan hebben. Maar het heeft nauwelijks effect op de vossenstand het volgende voorjaar, dat regelen de vossen zelf wel via het voedselaanbod. Het

bleek veel effectiever om vossen te bestrijden aan het eind van de winter. Dan hoeven ook veel minder dieren geschoten te worden.”

Rotvos

Bij het onderzoek in het hamsterreservaat werd Mulder gevolgd door twee documentairemakers. Samen met beelden van zijn onderzoek in een weidevogelgebied in Waterland, werd dit de met een Gouden Kalf bekroonde documentaire Rotvos. “Ik vond dat natuurlijk hartstikke leuk, het is een prachtig portret van mijzelf. Maar de documentaire geeft vooral goed weer hoe moeilijk natuurbeheer is.” In de film komt steeds het dilemma terug van behoud van hamsters of weidevogels en het al of niet beheren van vossen. In een scene vindt Mulder een nestje met acht kleine pluizige vossenjongen, waarbij hij nuchter constateert: ‘de beheerder wil dat we dit nest reduceren tot twee, dus..’. Later haalt hij de dode vosjes uit de vriezer om ze naar het museum te brengen. “De echte sentimentele dierenliefhebbers haken daar af. Die vragen ook hoe ik zoiets kan

“Wat jagers doen is meer oogsten dan beheren”

doen. Maar ze snappen niet dat dat een randvoorwaarde was om dit onderzoek te kunnen uitvoeren en dat de vos anders allang geschoten was, of het hele nest was leeggehaald. Maar van de meesten krijg ik juist veel respect, van zowel natuurbeheerders als jagers. Ik wordt sindsdien ook regelmatig gevraagd om voor jagers een lezing te geven, dat vind ik een hele goede zaak. Jagers zijn zo slecht geïnformeerd! Ze lezen alleen hun eigen tijdschriften, zitten op hun eigen forum, maar ze weten echt helemaal niks, dat is ongelooflijk. Dus ik geef ze heel graag een stukje kennis mee. Ik zeg bij zulke lezingen ook altijd dat ik niet begrijp waarom boeren de vos niet als bondgenoot zien. Het gaat melkveehouders namelijk om gras en dan hebben ze maar een grote concurrent en dat is de grauwe gans. De vos weet wel raad met broedende ganzen. Dan kijken die boeren me wat schaapachtig aan. Het eerste waar men aan denkt bij maatregelen is altijd het geweer.”

Webcam

Met een nieuw project wist Mulder de vos positief in het nieuws te brengen. De vossencam in de Oostvaardersplassen trok dit voorjaar al twee miljoen bezoekers. “Ik liep al jaren met het idee zoiets te doen, maar het is een flinke operatie. Gelukkig heeft Staatsbosbeheer dit op-

gepikt. Ik heb ze geadviseerd over de bouw van een kunstburcht en ik schrijf regelmatig iets op de website.”

Mulder verwachtte dat in de Oostvaardersplassen, waar het voor de vossen lastig is in de kleigrond een burcht te bouwen, een kunstburcht wel zou aanslaan. Maar dat de burcht zo snel bezet zou zijn, had ook hij niet verwacht. “We hebben in december gebouwd en in januari zaten ze er al is. Ik had verwacht dat ze er langer aan zouden moeten wennen en dat hij pas volgend jaar gebruikt zou worden. We waren er ook helemaal niet op voorbereid, daarom waren er in het begin wat technische problemen en hadden we bijvoorbeeld geen student kunnen regelen die het gedrag van de vossen in de gaten zou houden. Want dit is wel een wereldprimeur, nooit hebben we vossen met jongen kunnen bekijken binnen in een burcht.”

Politiek

De vossencam bleek populair. Vooral toen de jongen geboren werden, kwam dat nieuws uitgebreid in landelijke media. Mulder had, in tegenstelling tot Staatsbosbeheer, deze aandacht wel verwacht. “Beleef de lente is ook leuk, maar kleine vosjes spreken toch meer aan dan een boomklevertje. Staatsbosbeheer had het niet verwacht. Het budget dat ze hadden gereserveerd voor het streamen van de video's voor drie maanden, was er in drie dagen al doorheen, zo vaak werden ze bekeken.” Mulder hoopt dat het project bijdraagt aan een beter imago van de vos, al is het vossenbeheer volgens hem vooral een politieke kwestie. “Het enige dat ik kan doen, is het beeld van de vos een beetje richting de werkelijkheid bijstellen. Dat is voor mij de enige weg. Ik ben geen actievoerder. Ik kan alleen maar mensen goed informeren. Wat dat betreft zijn die livecams geweldig. Al die mensen die dat gezien hebben, moeten straks ook weer stemmen en wie weet levert dat in de toekomst iets positiefs op.” <

redactie@vakbladnbl.nl

